

NYITRAMEGYEI SZEMLE

POLITIKAI, TÁRSADALMI, SZÉPIRODALMI ÉS KÖZGAZDASÁGI HETILAP.

Megjelen vasárnaponként.

Előfizetési árak: Egész évre 10 kor., fél évre 5 kor., negyed évre 2 kor. 50 fil. — Községeknek, körjegyzőknek, tanítóknak 8 kor. **Egyes szám ára 20 fillér.**

Dr. Franciscy Lajos

felelős szerkesztő távollétében a szerkesztésért felelős:

Dr. Kaszala János.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Papnevelde-utca 9. sz.

Hirdetések árai: Egy háromhasábos petitsor ára 16 fillér. Többszöri közlésnél árkedvezmény.

Hivatalos hirdetések 100 szóig 4 kor., minden további szó 4 fil.

A nép gazdasági megerősödése.

Azt állítják, hogy a magyar nép idegen minden újítás, minden új alakulás iránt. Ezt az állítást csak feltételesen lehet elfogadni, akként, hogy nem annyira idegen, mint inkább *óvatos* s ezt az óvatosságot lehet-e rossz néven venni attól a néptől, melynek jóhiszeműségével oly sokan és oly sokszor már visszaéltek! Eloszik azonban minden idegenkedése a kedvező gyakorlati tapasztalatok megismerése után, amint ezt kisebb gyakorlati példák mellett, korszakalkotó eszmék gyakorlati megvalósításából folyó kedvező eredmények megismerése és az azok nyomán fakadt felbuzdulás igazolják.

A legújabb idők viszontagságai szintén egy ilyen korszakalkotó eszme igazságáról győzik meg a magyar népet, mely eszme a: *szövetkezésben az erő* jelszavában jut kifejezésre. És ha meggondoljuk, valóban a gazdasági újjászületésnek, az erkölcsi és anyagi emelkedésnek, a gyöngérségi társadalmi rétegek megerősödésének alig van hathatósabb eszköze és módja, mint a: szövetkezés. Bámulatosak azok az eredmények, melyeket a szövetkezetek révén, különösen a nyugati államokban, de immár minálunk is sikerült elérni. Ezeknek az eredményeknek láttára nem hihető, hogy

akadon józan és igazságos gondolkodású közgazda, vagy szociálpolitikus, aki ellensége lenne a szövetkezetek bármilyen formájának.

Vegyük csak sorra a különböző szövetkezeti formákat és egy-két adat minden demosthenesi szónál szebben fog beszélni.

A szövetkezetek legismertebb formája kétségtelenül a *hitelszövetkezet*. Hitelszövetkezetek sokaságát és eredményességét tekintve Németország és Franciaország áll a legelső helyen. A hitelszövetkezet kisemberek apró filléreinek halmazba gyűjtése, apró emberek szövetkezése arra a célra, hogy a hitelnyújtást a nagy tőkétől függetlenül fogják intézni és az apró fillereknek ezen emberbaráti s ami a fő erkölcsi alapon való összehalmozódása a mult esztendő nagy gazdasági válsága idején, amikor a félelmetes és hatalmas angolbank is kényszerítve volt a kamatlábat hihetetlenül magasra emelni, azt eredményezte, hogy úgy Németországban, mint Franciaországban az apró kisemberek mindenkor hozzájuthattak szövetkezeteik révén a birodalmi banknál is jóval olcsóbb kölcsönhöz. Így volt minálunk is! A mult években, amikor mindenhol hihetetlenül megdrágult a pénz, a szövetkezetekben megmaradt olcsónak, a szövetkezetek tehát erősebbek és hatalmasabbak, mint maguk

az óriás tőkével dolgozó hatalmas pénzintézetek és bankok.

A szövetkezetek második és legismertebb formája a: *fogyasztási szövetkezet*. A fogyasztási szövetkezet nem más, mint az emberek társulása arra a célra, hogy szükségleteiket közösen, tehát nagyban szerezzék be és azt egymás között, nyereszke nélkül szétosszák. Aki nagyban vásárol, az mindig olcsóbban kap mindent, mint aki kicsinyben vesz. A fogyasztási szövetkezetek haszna tehát a kétszeresítő = négyesítő alapszik. A fogyasztási szövetkezeteknek igazi hazája Anglia, hogy itt milyen eredményeket értek el a szövetkezetek révén, elég arra hivatkozni, hogy az angol fogyasztási szövetkezeti központ ma már 700 millió korona forgalmat tud felmutatni. Szédítő ez a szám. Ehhez képest mi magyarok még nagyon hátra vagyunk, de nem szabad felejteni, hogy nálunk a mozgalom még alig 10—12 esztendő és a magyar fogyasztási szövetkezeti központ a *„Hangya”* az ő 15 millió korona évi forgalmával, mégis ma már a hatodik helyet foglalja el a világ nagy szövetkezetei között.

A fogyasztási szövetkezetek közvetett és közvetlen hasznáról talán felesleges is beszélni. Elég csak arra rámutatnunk, hogy ahol fogyasztási szövetkezet alakult,

A „NYITRAMEGYEI SZEMLE” TÁRCAJA.

A nagy Sáte.

Mese.

Hol volt, hol nem volt...

Ezelőtt sok-sok évvel élt Olágiában egy herceg. Öreg volt és hatalmas. Ugy tisztelte őt mindenki, mint a halált, úgy félt tőle mindenki, mint az élettől. Nagyon hatalmas volt és nagyon öreg. Szakála fehér volt és hosszú. Olyan fehér, mint a halál; olyan hosszú, mint az élet.

Olágia pogány ország volt, a népe pogányul tisztességtudó. Teszem fel: ha a herceg végig ment az utcán, akár lóháton, akár gyalog, minden ember megállt és üdvözölte őt. Akár lóháton — mondom — akár gyalog ment legyen is a herceg, mindig üdvözölték őt. Az üdvözlés pedig abból állott, hogy keresztbe tették karjaikat, mélyen meghajoltak és úgy mondták nagy áhitattal az áldást.

„A nagy Sáte legyen irgalmas hozzád! A nagy Sáte jutalmazzon meg!”

A herceg ilyenkor bólintott egyet a fejével és mosolygott hozzá. Valahányszor csak a nagy Sáte nevét hallotta, mindannyiszor bólintott egyet és mindannyiszor mosolygott. Ő tudta miért.

Történt egyszer, hogy a herceg beteg lett. Hasztalan volt a felcserek minden tudománya, a kirurgusok minden patikája, a csodadoktorok ákombákomja, de még a vénasszonyok dögönyözése is, csak nem tudott felgyógyulni. Hiába kotyvasztottak össze egérfarkot, kotángkórót, cicvirágot, csak nem volt foganatja. Végre is mit — tehettek mást — összesűgött, összebűgött a sok mihaszna szemfényvesztő és a legöregebb közülök a híres tudós Eszkulóp fontoskodó képpel a herceg elé járult, keresztbe tette karjait, mélyen meghajolt és így szólt:

— A nagy Sáte legyen hozzád irgalmas óh uram és jutalmazzon meg! Mi nem tudunk semmit a te nagy bajod ellen. Te meg fogsz halni...

A herceg bólintott és mosolygott.

— Hagyd el Eszkulóp! Tudom én azt rég, hogy a te tudományod abból áll, amit úgy neveznek, hogy „semmi”. Nagyképűsködni azt tudtok, de azután mást sem. Annak a híres kigyónak ott a cimereiben nincsen foga, nem is volt. De hát elvégre minden ember meghal; én sem lehetek kivétel. Küldjétek ide fiamat.

Eszkulóp keresztbe tette karjait, mélyen meghajolt és távozott. Belépett az ifjú herceg. Daliás legény volt, a tartása nemes, tekintete büszke. Odalépett atyjához és megcsókolta a kezét.

— A nagy Sáte...

— Megállj fiam! Én meghalok. Azért hivataltak magamhoz, mert nem hagyhatom itt ezt az árnyékvilágot anélkül, hogy el ne mondjak neked valamit. Egy történet ez a nagy Sáteről, melyet kivülem talán soha más nem tudott. Elmondom neked fiam. hallgasd meg és okulj belőle.

* * *

Egyszer volt, régen volt...

Volt egy ifjú herceg — hasonlított hozzád. Vitéz volt és bátor, tornában kitűnő, csatákban az első. Ellenségeit egy szálíg leverte; jóbarátait azokat itatta, etette. Azért volt, hogy mindenki a jóbarátja lett; azért, hogy mindenki az ellensége volt. A nők imádták, mint senki mást és mint senki mást úgy hagyták el sorra. Egy este így szólt hozzá az atyja:

— Fiam! Lásd én öreg ember vagyok.

Lehet, hogy ma-holnap szebb hazába költözöm, s akkor majd reád marad a trónon, te fogsz uralkodni országomon. Erős és bátor vagy, azt látom, de okosnak is kell ám lenned, ha azt akarod, hogy szilárdan megülhesd a trón bitorát. A korona aranyból van fiam, az arany pedig nehéz, s ha nem tudod a módját, miként viseljed, bizony betörök a fejed a súlyától.

— Eredj! Lásd világot, tanulj, tapasztalj.

mindenhol sikerült az árakat 10—15%-al redukálni, könnyű kiszámítani ebből, hogy a fogyasztási szövetkezetek szolid üzleti alapon álló versenye mily nagy hasznára volt, különösen az alsóbb néposztálynak.

Hitel és fogyasztási szövetkezeteken kívül vannak értékesítő, termelő, bérlő és biztosító szövetkezetek s egész sereg más fajta szövetkezeti alakulás.

Mindenféle szövetkezetnek a célja elsősorban az, hogy az egyénben rejlő csekély anyagi és erkölcsi erőt a társulás révén meghatványozza és így szolgálatába állítsa az anyagi és erkölcsi boldogulásnak. A szövetkezet sohasem akar az egyének versenyt csinálni, hanem ellenkezőleg, magát az egyént ki akarja ragadni elhagyatottságából és elnyomottságából, a szövetkezetek tehát nemcsak gazdasági célt szolgálnak, hanem szociálpolitikát is. Nemcsak anyagi céljai vannak a szövetkezeteknek, hanem erkölcsiek is, szervezni akarják a legalsóbb társadalmi rétegeket, az erőtlenebből erőseket akarnak csinálni. Ezért, ha valakinek, úgy nekünk magyaroknak van szükségünk szövetkezetekre, hisz nálunk oly kevés az egyetértés, mi egymást oly nehezen értjük meg.

A szövetkezetek legalább összehoznak bennünket ideig-óráig egy közös cél érdekében.

Ki tudja, hogy ez a körülmény nem-e fog idővel bő gyümölcsöket érlelni?

Az utazási idényből.

I.

A magas Tátrában. — A vidék bája. — A fátrai fensík. — Turisztikai rend. — Igeden forgalom. — Az alpesek között. — A tauerni vasút.

Hofgastein, 1909. aug. 14.

Báró Kemény Jánostól származik az a helyes közmondás, hogy csak a ki a hazáját megismerte, az menjen utazni a külföldre.

De ha megfordítjuk a mondást, akkor is megáll a helyessége. A ki a külföldet bejárta, az nézze meg azután a hazáját is. Tanulni az utazási tapasztalatból minden képen lehet. Úgy is, ha előbb azt néztük meg, a mi a hazánkban szép és

Itt van három erszény tele arannyal. Bejárhatod vele a fél világot, de el ne költsd, csak mutogasd mindenhol. Elég az is. Ha az a sok futóbolond azt látja, hogy pénzed van, valósággal rabszolgád leszel, a legbolondabb parancsodat is készséggel teljesíti; ha azonban elköltöd az aranyaidat, akkor elvesztél, vége az uraságodnak, még a kutya sem ugat meg többé.

— Eredj fiam. A nagy Sáte legyen veled. Ha visszajössz átadom neked a trónt...

Könnyes szemmel indult útnak az ifjú herceg. Ment, mendegélt hegyre fel, völgybe le s akivel csak találkozott, mindenki így köszönt reá:

„A nagy Sáte legyen hozzá irgalmas.“ Ő pedig ilyenkor mélyen meghajolt s alázattal felel: „A nagy Sáte jutalmazzon meg.“ És ment tovább. Bejárta a fél világot, megtanulta az uralkodás, meg a kormányzás minden csinát-binját. Tudott már mást mondani, mint amit érez; tudott már az egyik szemével sirni s nevetni a másikkal egyszerre; tudta úgy csinálni, hogy mindenkinél okosabbnak lássék, de atyja intését el nem felelte. Az aranyai még megvoltak. Látott ismeretlen vidékeket, idegen országokat és úgy találta, hogy ez a föld amellelt, hogy gömbölyű még egyforma is mindenütt. Unalmasan egyforma. Mindenütt hizelegnek az emberek, sehol sincs

tanulságos; de úgy is, ha előbb a külföld nevezetességeinek szenteltünk időt és figyelmet s azután fordítjuk szemünket a hazai kultúra tájai és irányai felé.

Mielőtt ide jöttünk volna, a tauerni Alpesek vidékére, a hol az új, spittal—badgasteini és schwarzach—badgasteini vasuti vonalaknak megnyitása már nem is országos közlekedést, hanem a szó teljes értelmében viláfgalmat teremtett, bejártuk a magas Tátrát és csodálva szemléltük szépségeit, melyekkel a természet pazar keze, kulturáját, melylyel az ország iparkodása, fejlődő érteke áldotta meg.

Nem az alpesi vidék nagyszerűsége köszönti ott az utast, de megigézi őt az alpesi tájak vonzó bája és turisztikai rendje. Ha például egy pillantást vetünk a csorbai tó Móry-telepétől az alattunk elterülő fensíkra, melyet köröskörül, beláthatatlan messzeségben egymásba fonódó hegyárnyak láncolata övez, azt a képet nyerjük, mely a természet nagy panorájában a felsőleges elemet alkotja. A 2000 méter magasságig felszökkenő karsú hegycsúcsok szakadatlan sorban ülik meg a kékes szemhatárt, mintha titánok rakták volna gülyákba lándzsáikat, mikor itt világrengető harcaik után tábori pihenőt tartottak.

Az ormok koszorújában pázsitos mezők kinnálnak pompás legelőt a nyájnak. De mivel egy szintájban vagyunk ezekkel a mezőkkel, ezer méternyi magasságban, a hol a hűs légáramok kavarnak s éles levegő csapja meg arcunkat, érezzük, hogy nem a völgyek, nem a rónák zöldje az, mely gyönyörködteti szemünket és csalogatja a nyáját, hanem a hegyek hátán csodálatosan megülpedett síkságé. A tátrai hatalmas fensík, egy természeti csoda, melyhez hasonlót Európának egyetlen egy magas fekvésű vidékén sem találunk.

Az, hogy a hegyek háta kiszélesedik s az ott viruló mezőkre felhajtja nyáját az alpesi pásztor; az, hogy a csúcsok lábainál mély fekvésű völgyek keletkeznek, forrásokkal, patakokkal, buja növényzettel; az, hogy hegyet hegytől, magaslatot magaslattól síkok választanak el, melyeken szolgalmasan forgatja ekéjét a tirol, vagy svajci hegylakó, nem ritka tünemény; de hogy ezer métert meghaladó magasságban, beláthatatlan területen síkok támadjanak s ezek egymáshoz simulva egy egész kis országnak látszó lankás területet képezzenek: ez a mi Tátránknak páratlan bája és egészen rendkívüli sajátága.

Nem is szólva most magáról a csorbai tóról, mely ott azon a helyen a hol van, az ő 44 méternyi mélységével épp oly csoda, mint az előbb

igaz szeretet; mindenütt vannak gazdagok, sehol sincs boldogság, mindenütt van ítélő bíró, sehol sincs igazság. Mindenütt talált embereket, akik a nagy Sáte bálványozták, éppen csak hogy más-más módon ejtették ki a nevét.

Egyszer egy szörnyű hosszú erdő mellett gyalogoltatott tova. Szembe vele kopott külsejű öreg bicegett az uton. Amint görcsös botjára támaszkodva vánszorgott, úgy tetszett, mintha legalább is néhány ezer év súlyát cipelné vállain. A herceg elébe ment, keresztbe tette karjait, mélyen meghajolt és amint már megszokta, így üdvözölte az öreget:

A nagy Sáte irgalmazzon neked!

Nagy meglepetésére azonban az nem viszonozta a köszönését, hanem elmosolyodott és szánakozva ingatta ősz fejét. A herceg csodálkozva kérdezé:

— Öreg! nem hallottad? A nagy Sáte nevét említettem.

Hozzá szokott már, hogy ennek hallatára a földig hajoljon le minden ember. Az öreg csak mosolygott.

— Hallom fiam, hallom. Valami nagy Sáte emlegetsz nemde? Ki az fiam?

— Hát nem tudod? A nagy Sáte az... a nagy Sáte... — Ő sem tudta. Sohasem jutott

említett fensík, megemlítjük inkább a Tátrában uralkodó turisztikai rendet, mely dicséretére válik a kincstárnak. Tudvalevő dolog, hogy a tátrai telepek legnagyobb része a kincstárnak tulajdonát képezi s bizonyára ez az oka annak, hogy ezeken a telepeken az utasok és vendégek kizsákmányolására törekvő spekuláció nem honosodott meg.

A szállók mindenütt európai kényelemmel vannak berendezve, árai mérsékeltek. Rend és tisztaság uralkodik a szállókban épp úgy, mint a telepek utcáin és terein. Kitűnő karban tartott utak vezetnek a kirándulási helyekre és a kilátási pontokhoz. A bérceket takaró erdők kezelése mintaszerű. A sűrű fenyvesek mélyeséges sötétségéből úde zöld haraszt nyújtogtatja indás karjait s illatos virágok dugdossák ki színes fejüket.

Ennek a kitűnő turisztikai gondozásnak kell köszönni azt, hogy az idegen forgalom a Tátrában évről évre elénkül. A pcorozok már évek óta előszeretettel keresik fel a csorbai tó vidékét, a hol hosszabb ideig szeretnek tartózkodni, míg a magyar fürdőző közönség inkább a Tátrafüredet részesíti előnyben. Tátralomnic úgyszólván kizárólag az arisztokracia telepe s ez a körülmény vonzó befolyást gyakorol a külföld pénzembereire. A telep Palota-szállójában e hónap elején az amerikai Wanderbillt-ek közül négyen laktak.

Az Alpesek egyik legnagyobb hegyvidékének közvetlen benyomása alatt adtuk kifejezést csodálkozásunknak, melylyel minket a magas Tátra az ő természeti szépségeivel és turisztikai kultúrájával eltöltött.

A mit most már itt, a tauerni Alpok egyik legtágasabb völgyében tapasztalunk, az a turisztikai élvezetek más neméhez tartozik, de örömmel jegyezzük meg, hogy a nyaraló és fürdőélet berendezése itt csak nagyobb, mint a Tátrában, csak virulósabb, tágasabb és nagyobb körű, de nem civilizáltabb. A mit az embernek a polgárosodott élet nyújthat, azt otthon is megtaláljuk és ugyanazért a pénzért meg is kapjuk. A természeti szépségek azonban, a technikai csodaművek, a természet elemeinek és erőinek hatása: egyedüli itt a maga nemében. Ez már az alpesi vidék sajátos köréhez és a művelt nyugattal lépést tartó kultúránemeket haladásához tartozik.

Az alpesi világnak az a nagy műve, melynek megbámulására tömegesen sietnek ide az emberek, a tauerni hegyláncolatot átszelő vasuti vonal. A 105 kilométert kitevő vonal, mely az osztrák déli vasuti társaságnak Spittal állomását az innsbruck-bécsi vonalnak Schwarzach St. Veit állomásával

eszébe, hogy eziránt kérdezősködjek. Mint kis gyermek hallotta már, hogy van valami ami szörnyen hatalmas, aminek engedelmességni tartozunk, ami boldoggá és szerencsétlenné tehet bárkit, ami mindennek parancsol, a szívnek, az érzeknek, a becületnek és hogy ez a valami a nagy Sáte. Hallotta, hogy ez a valami nagyon erős, nagyon szép, nagyon okos; de hogy mi ez a valami azt nem mondta meg neki senki. Tudta, hogy szörnyen hatalmas, hatalmasabb e földön magánál az örök Istennél is, mert hiszen a kedvéért még azt is megtagadják az emberek; de hogy mi az, nem tudta soha. Az öreg vándor megszánta zavarát és így szólt:

— Megmondom én fiam. Az a nagy Sáte — az a nagy Sáte nincs. Tudod a bibliából az arany borjú történetét? A pusztában vándorló zsidók megunták atyáik istenét és balga fővel aranybálványt készítettek, hogy azt imádják. Hallod-e fiam? A dőre ember, ez a hitvány féreg, akit teremtője egyszer jókedvében a föld sarából alkotott, ez a silány porszem nagyzási hóbortjában nagyobb akart lenni uránál. Istent szeretett volna teremteni. Istent az ember! Hahaha! A bálvány az porrá lett, de nem ami megalkotta. Az emberi hiuság, az megmaradt és úgy látom, mindig is meg fog maradni. Most pedig jer, meg-

köti össze, 12 évig épült. Ebből fogalmat alkotunk magunknak azokról az iszonyú akadályokról, melyek ezen vonal építésének, még a modern technika fejlettsége mellett is útjában állottak.

A Tauern-hegyláncolat, melynek óriásai az említett területen terpeszkednek, egyike a legrendetlenebb hegyláncolatoknak. Völgyei helyenkint olyan keskenyek, hogy az Ache patakon kívül, mely zúgva rohan tova sziklás medrében, még csak egy elég szűk országútnak tudtak helyet csinálni a meredek sziklafalak aljában. Minden képzeletet felülmúló nehézséget okozhatott ezekben a keskeny völgyekben utat vágni a vasuti síneknek. Egész szikla tömböket kellett szétrobbantani, lehordani, vagy lapossá tenni.

A völgyekbe a hegyoldalokról szédítő szakadékok nyúlnak le s ezek között bömbölő vízuhagok ömlenek a feneketlen mélységekbe. Léptenyomon hasítja a hegyek oldalait egy-egy ilyen szakadék. A hol lehetett, ott egyszerűen áthidalták a szakadékokat, a hol azonban a nagy távolság, vagy a talaj lazasága miatt az áthidalás lehetetlen volt, ott viaduktokat kellett építeni, 80—100 méter magas kőpillérekre.

Szinte borzalmas látvány nézni a meredek hegyoldalakra beékelte, örvényes mélységek felett robogó vonatot, melyet a pályatest legnagyobb emelkedésénél Schwarzach és Badgastein között két nagy mozdony húz felfelé, iszonyú lihegéssel. Visszajövet ezen az úton ugyancsak van dolga a féknek, mely ha felmondaná a szolgálatot, a jó ég tudja, minő katasztrófa következne itt be...

Hogy az alagutaknak szere-száma nincs, mondanunk sem kell és az is magától értetődő dolog, hogy két mozdony a munkájától egész a fulladásig telnek meg füsttel a vasuti kocsik. Ezért a pokoli gyötrelmért azonban kárpótolnak minket az alagutak mögül előbukkanó képek. Várkastélyok, vízesések, völgykatlanok, hókúpok, jégmezők, melyek felett vakítón sugárzik a nyári nap, barátságos falvak tűnnek szemünkbe, mikor egy-egy alagútnak füstös, sötét torkából kijöttünk.

Adieu.

Hiteles hang Amerikából.

A felvidékről az utóbbi időben sok megcsalódott ember vesztére kivándorolt Amerikába. Most az otthon hagyott rokonokat elárasztják panaszukkal. Levelükben ezeket írják:

Az Amerikába érkező magyar kivándorlókra itt még mindig nagy csalódás vár. Az elnökválasztás után még igen kis mértékben lendült fel a vállalkozás s így a munka-alkalmak alig szaporod-

mutatom neked azt a valamit, aminek nagy Sáte a neve s ami egykor a zsidók aranyborjút készítette. Azt a valamit ami nincs és ami sajnos mégis csak van.

Megindultak. A herceg kíváncsian követte vezetőjét. Ott jártak a sűrű vadon közepén, járatlan ösvényen, úttalan úton. Az ágak megtépték köntösét, a tövisek elrongyolták saruját, de a herceg észre sem vette mindezt. Ment, csak ment előre; hajtott a tudás vágya. Az öreg hátra fordult:

— Tudod-e hol járunk?

— Nem.

— Ez a szent erdő, ahol a nagy Sáte lakik. Látod amott azt a nagy sziklát, annak az oldalán találsz majd, amit keresünk. Kövess.

Odamentek a sziklához. Irdatlan magas bérc volt az, hogy alig lehetett fellátni a tetejére. Az oldalán kis barlang, nyílása olyan, hogy alig fért volna be rajta egy hároméves gyermek. Csunya nagy macska őrizte a bejárást. Az öreg felvett a földről egy követ és megdobta vele a cirmost.

— Nyulj csak be abba az oduba.

Az ifjú herceg kíváncsian beért a kezével és nagy álmélkodására cifra üveg szelencét buzott ki.

— Nyisd fel.

tak lényegesen. Nagyon sok magyar kivándorló nem tud munkához jutni. A keleti államok gyáraiban, valamint Pennsylvania és Ohio ipari telepén és szénbányáiban nem állt helyre az üzemek régi mértéke és sok üzem szünetel még. Egy újabb korlátozás az, hogy az Egyesült Államokba a 16 éven aluli fiúkat, ha nem szüleik kíséretében jönnek, nem bocsátják be, mert legutóbb Görögországból tömegesen importáltak állítólagos rokonok ilyen 16 éven aluli kis fiúkat, akiknek munkaeréjét azután kiuzsorázzák.

Braziliában belső gazdasági okok miatt nagy drágaság uralkodik, hogy a kivándorlók, akik az ottani pangás következtében nehezen jutnak munkához, a legválságosabb helyzetbe kerülnek. Általában megállapítható, hogy az északamerikai Egyesült Államokban a gazdasági helyzet a legtöbb iparágban alig javult. A kivándorlók szempontjából legnagyobb fontossággal a vas- és acélipar bír és az ezekkel szerves összefüggésben lévő szénbányaipar; a mi kis fellendülés hetekkel előbb mutatkozott, most már újra visszaesés következett be. A vörösréz-piac helyzete csaknem vigasztalan, úgy, hogy itt is munkacsökkenés és a termelés korlátozása következik be. Tehát éppen azokban az iparágakban, melyekben a magyar kivándorlók leginkább kaptak a multban munkát, olyan kedvezőtlen viszonyok uralkodnak, hogy a kivándorlókra Amerika földjén csak csalódás és nélkülözés vár.

A mikor mindenfelé megnehezült a helyzet s az Amerikába szakadt munkások nyomoráról szörnyű részleteket irnak egyre-másra a dús remények hajtóröttjei: az ember elámul, hogy mindennek ellenére anyai útlevelet váltanak, anyian Amerikáznak, okát ennek is megmondja a bártfai határrendőrség.

Ugyanis hosszabb nyomozás után rájött, hogy hatalmas és messze vidékre kiterjedő ügynöki szervezet működik Beregben Gelb Ábrahám főnökségével, mely az egész országból gyűjti a hajótársulatnak a portékát. Különös előszeregettel üzik az útlevel nélküli ember-csempészetet, mert a „dugárú” jobban fizet.

Gelbék nagy aparatussal dolgoztak. Fizetett embereik Amerikából írták az otthonvalóknak a leveleket. Az információkat ők adták. A paraszti-írás olyan egyforma; a nép gyermeke nem írásszakértő. De még ha az öreg-betűket másképp írta az Amerikába szakadt sógor: ki gondolta volna, hogy a levél hamis, mikor az itteni viszonyoknak teljesen megfelelt?

S így történt meg, hogy mig idehaza a szaporodó dollárokról olvasott a familia, odakint a szegény elbolondított magyar még mindég csak a

Felnyitotta. A hogy a fedelét felemelte, csak elmosolyodott azon, amit látott. Tele volt a kis láda a leghaszontalanabb csecse-becséssel: aranykorona, hamis gyöngyök, érdemkereszt, kaláris és más holmi. A mint a sok aranykulcsot, cifra vállrojtót, medáliát, piros szallagot sorra kivette, ott a páratlan ágú koronácska alján, 2 ládikó színes fedelén még egy összehajtott papirlapot is talált. Kérdőleg nézett az öregre.

— Csak olvasd el azt is — biztatta mosolyogva amaz. A herceg kibontotta.

„A nagy Sáte nevében! Személyem körüli miniszterem előterjesztésére Kiskhón Kóbi úrnak a haza és közügyek körül szerzett kiváló érdemei elismerésül Nagyormányi előnévvel...”

Hahaha! Nemesi kutyabőr! — Nevetett a herceg.

— Igen. Hazaárulás vérdíja.

— De hát — a nagy Sáte!?

— Ez az előttd. A kezdedben tartod. Olvasd csak a felírást ezen a ládikán. Olvasd csak: „Ez itt a nagy Sáte.” Nézd milyen nagyon erős, nagyon szép, nagyon okos. — És felmutatta egyenként a koronát, az érdemrendet a piros szallaggal, az aranykulcsot, meg a többi.

— Hiszen akkor az egész csak hiú csillóság. A nagy Sáte üres káprázat?! Semmi!

munkakeresésnél tartott, sokszor lerogyva az éhségtől és átkozódva.

Magyar ember vérző szívvel olvassa ezt. És fölveti a kérdést: hát így kell ennek lenni? Szó sincs róla. Se állam, se társadalom nem teszi meg, a mit kellene. Magyarország lakossága pedig fogy és fogy. A bukovinai csángók hazaszeretése is szép, hazafias földadat. De sokkal szebb és hazafiasabb magyar feladat lenne, ha a leghatékonyabb társadalmi munka indulna meg éberebb állami beavatkozással is abban a részben, hogy a fiúmei és bremai kikötőkből kevesebb áldozatot vigyenek el magyar véreink közül.

Ujdonságok.

Szt. István napja. A dekriztianizáló törekvés hasztalanul vágyódik azután, hogy a katolikus vallással egybefort nemzeti életből az István napját is kiküszöbölje. Miként tavaszkor a virág az élő fán, úgy jelenik meg a magyar nemzet folyton fejlődő életében az ősi ünnepek megszentelő kegyelet virága. Nem csak az ország szívébe zárandokolt ezek tettek tanúságot arról, hogy a maroknyi magyar nemzetet a természetben fekvő egyenetlenkedés és visszavonás dacára, csak a „Szent Jobb” tartja össze, hanem az ország-szerete fényével megtartott sz. István ünnep. Nyitran a Szekesegyházban Gróf Batthyány Vilmos dr. püspök koadjutor végezte nagy papi segédlettel az ünnepélyes istentiszteletet, melyen a katonai s világi hivatalok képviselőitén s a papságon kívül nagyszámu közönség jelent meg. Délben a megyés püspök úr ónagyméltósága ebédet adott, melyen a szekeskáptalan tagjai s a központi papság vett részt.

Aug. 18. I. Ferenc József apostoli királyunk aug. 18-án, szerdán töltötte életének 79. évét. Minden magyar embert a hűség szeretettel köteleke fűzi a jószág uralkodóhoz s életének fentartásáért az egész nemzet szívéből buzgó ima szállt a Mindenhatóhoz. A szekesegyházban ünnepélyes isteni tisztelet volt megtartva, melyre a helyi katonai és világi hatóságok is hivatalosak voltak. Délben Bende Imre megyés püspök vendégül látta az egyháziak és világiak nagy számát s az asztalnál megható szavakkal éltette a legalkotmányosabb királyt.

Eljegyzés. Riedl Aurél 76. gyalogezred-beli cs. és kir. főhadnagy, özv. Riedl Károlyné sz. Godina Angyalka, ezelőtt nagysági Saághy Russek Béláné fia eljegyezte klopodiai Janits Imre dr. kir. közjegyző s neje sz. Ottó Irén kedves leányát Margitot.

Adomány. Egy névtelen jótéző az Oltár-egyletnek és a kath. Növédő-Egyesületnek egyenkint 50 koronát adományozott, melyért hálás köszönetet mond a vezetőség.

— Úgy, úgy fiam. És még sincsen úgy. Igaz, hogy ami egyedül valóság, az örök igazság, csak egy, de az nagyon magas. Nem gyarló emberi észnek való. A többi, ami itt a földön szépség, erő, hatalom, az mind csak gyöngö, sokszor torzult visszfénye annak az egynek. Üres káprázat, merő hiúság. Ám — s ezt jól megjegyezd — csak annak a szemében, a ki tudja a földi fogalmakat értékelni. Csakhogy vajmi kevesen vannak, akik ezt tudják. A többi, a tömeg a nagy Sátéból él. Azt uralja, azért eped, azt imádja teljes lélekkel s bár nem tudja, mi az tulajdonképen, fejet hajt előtte s vakon követi mind haláláig. A ki odaáll eléje és úgy kiálltja szemérmetlen hazugsággal: „A nagy Sáte fia vagyok!” — hisz neki bálványozni fogja.

— Lásd te is egyike vagy azoknak, akikről a nép azt tartja, hogy a nagy Sáte fia; azért hódol, hizeleg, bókól előttd valamenni. Nagyobb-nak, nemesebbnek, okosabbnak tart magánál, mert herceg vagy. Ne hogy azonban eszedbe jusson megingatni ebben a hiteben. Te mosolyoghatsz, ha a nagy Sáte nevet hallod, de az igazat el ne áruld soha. Ha megtudná a nép, hogy nem vagy különb nála, nem hódolna többé, hanem megvetne, rád tiporna s azt kívánná, most hódolj te neki. Egyenlőség sohasem volt, nem is lesz e földön,

Aranylakodalom. Sulgan József és neje sz. Rada Antónia aug. 24-én ünneplik egybekelésük 50. éves évfordulóját. Az egyházi szertartást az irgalmas nővérek templomában délelőtt 11 órakor Fuchsosky Bálint dr. esperes-plebános végzi. Delben az ünneplő házaspár rokonsága és számos vendég a kath. kör nagytermében jó össze. A derek iparos családot ezen ritka emlékünnepp alkalmával részünkről is üdvözljük.

Menjünk a kath. nagygyűlésre. Mennél közelebb jutunk a magyar katolicizmus ezen történelmi jelentőségűnek ígérkező manifestációjához, annál inkább ég bennünk e vagy, hogy oda sorakoztassuk Nyitra városnak és megyének, kivált értelmiségüknek nagy számát. Megmondjuk miért. Azon városok közé tartozunk, melyeknek van jóvaló katolikus közönsége s némi hitélete is, kivált az utolsó évtized óta. De annál szomorúbban tapasztaljuk, hogy e katolikus lelket a társadalmi tevékenység terén alig nyilatkozik. A hölgyvilágról dicsérettel nyilatkozhatunk, hiszen az Oltár-egyletben, a Patronageban s a szegényügy terén kifejtett buzgóságuk föltétlenül elismerést érdemel. De a férfiak! Akár a sok egyület nézzük, akár a városi közigazgatást, akár a keresztény sajtó fölkarolását, alig találunk néhányat, kik az eminenter katolikus ügyekért magukat exponálnak, az ily tevékenységben vezető vagy legalább aktiv szerepet vállalnak. Azt hisszük ez bűn Nyitra város ősi multja ellen mikor másképp vált. S talán elég volna azon idegen szellemből, mely már-már uralkodóvá lesz fölöttünk, máshol az nincs úgy. Meggyőződhetünk róla az évi kath. nagygyűléseken, ha végignézzük ott a nagyobb városok képviselőit. Így messziről az újság hasábjain nehéz áthozni a lelkebe azt a hatalmas öntudatra ébredést, mit a kath. nagygyűlések népelve s a katolikus világnézetnek ott elhangzó szavatai keltenek, nehéz átvinni a szívekbe a lelkesedésnek azt a büszke lángját, melyet ott a magyar katolicizmus színe-javának együttérzése gyújt. Oda kell menni, részt kell venni a katolikus nagygyűlésen! Kivált azoknak, kik idehaza vezetőre, irányításra vannak hivatva a kath. ügyek terén. Azért ismételtén felkerjük városunk, közönségét a részvételre annál is inkább, mert a szegedi nagygyűlés a pánszláv agitációval szemben s itt minden felvidéki város katolikus és magyar állásfoglalása kettős súlyal bír.

Galamblovó verseny Nyitrán. A mult heti számunkban jeleztük már, hogy a Nyitrávármegyei Torna- és Vívóegyesület által 1909. évi augusztus hó 28. és 29.-én gróf Wilczek Frigyes és neje szül. borsodi Látovics Márta úrnő ömlga védnöksége alatt Nyitrán a püspöki szigeten galamblovó versenyt rendez. Belépő-díj: I. hely 2 korona, II. hely 1 kor., állóhely 50 fillér. — A szenzációs jellegű s nagy érdeklődéssel várt versenynek a programja a következő:

1. nap aug. 28-án: 1. Megnyitó verseny. A torna és vívó egyület tiszteletdíja és a tétékből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak 10% a harmadiknak. 3 galamb. Távolság 26 méter. Tét 10 korona. 2. Nyitrai nagy díj. Wilczek Frigyes gróf tisztelet díja és a tétékből 40%

mert mindenki a többi fölé szeretné emelni önmagát. Ez már az emberi természet sajátja. A kinek ura nem vagy, az szolgájának tart.

— Most tedd vissza azt a szekrényt, menj atyádoz s ha kérdi megtanultál-e már uralkodni, habozás nélkül elmondhatod: igen. Ha pedig a kívül találkozol, így köszöntene: „A nagy Sate legyen irgalmas hozzád!” felelj rá nyugodtan: „A nagy Sate jutalmazzon meg.”

Elváltak. Az ifju herceg még a nevet is elfeledte megkérdezni a furcsa öregnek.

Eddig a történet. L.

Apróság.

Abdul Hamid életéből. A detronizált szultánnak keserves napjai vannak. A törökök észrevéven, hogy gyanusan viselkedik, megszorították az őrséget és a park fáiból sokat kivágtak, hogy az örök jobban szemmel tarthassák. A szultán most már meg sem mozdul, mert attól fél, hogy parkjában, hol üdül, nemsokára több volna az ör, mint árnyékkadó lombos fa.

az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 6 galamb. Távolság 28 méter. Tét 25 korona. 3. Nyitrai handicap. Br. Forster Gyula tisztelet díja és a tétékből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 1 galamb. Tét 15 korona.

2. nap aug. 29-én: 1. Tisztelet díj és a tétékből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. Handicap. 3 galamb. Tét 10 korona. 2. Hölgyek díja. A nyitrai hölgyek tisztelet díja és a tétékből 40% az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. Handicap. 5 galamb. Tét 20 korona. 3. Vigasz-díj. Nyitva azok részére, a kik a jelen versenyen 1. díjat nem nyertek. Wilczek Frigyesné grófné tisztelet díja és 40% a tétékből az elsőnek, 20% a másodiknak, 10% a harmadiknak. 5 galamb. Távolság 24 méter. Tét 15 K.

Általános határozatok. Mindazok, akik az országos galamblovó egyület által rendezett galamblovó versenyeken díjat nyertek, azok csak a nyitrai nagy díj, a nyitrai hölgyek díjért, a nyitrai Handicap és a Zobori díjban versenyezhetnek; de a netáni téteversenyekben részt vehetnek. A Handicap-szabályok a következők: 1. Minden lövő, ki a budapesti, schwehati vagy bármely külföldi nyilvános galamblovó-pályán programmszerű díjat még nem nyert: 24 méterről löv. 2. A mozdott pályákon díjnyertesek 27 méterről lövnek. 3. Minden nyert programmszerű díj I. helyért 2 métert, II. helyért 1 métert, III. helyért 1/2 métert mennek vissza. 4. Két-két programmszerű díjban helyezetlenek 1/2 méterrel mennek előbbre. A versenyeken kettős eséllyel is lehet löni, ha azt a verseny kezdeténél a versenytitkárnál bejelentik. A jelzett napokon a lövészet d. e. 10 órakor, a díjakérti verseny d. u. 2 órakor veszi kezdetét. A programmban fel nem tüntetett, de kiállításba helyezett tiszteletdíjakért a verseny folyó évi augusztus hó 29-én d. e. 10 órakor lesz megtartva és ezek feltételei a verseny színhelyén közzétéve. Egyebekben az országos magyar galamblovó egyület szabályai a mérvadók. A versenyterén állandóan zene és bufett. Első napon a vendégek tiszteletére társasvacsera a szigeti vendéglőben (este 8 1/2 órakor). Nyitra, 1909. augusztus havában. — *Kislaposi Juhász Sándor*, a nyitrávármegyei torna- és vívóegylet elnöke. *Gyapjai Sándor*, Orsz. Magyar Galamblovó-egylet titkára, versenytitkár.

A munkáslakás-sorsjáték főnyereménye. Verebely Géza divatáru-kereskedőnek pazar fényvel s művészi ízléssel berendezett kirakatában most a házi ipar egy rendkívül szép alkotása vonja magára a járó-kelők figyelmét. A lombfűrész munka a milánói dóm utánzata. A munkáslakások osztálysorsjátékának főnyereményeül készítette Neugebauer Kálmán a ker. szociális egyesület egyik legbuzgóbb tagja. Másfél esztendőig dolgozott a munkán s 60 négyzetméter vékony deszkát fűrészelt ki hozzá a legapróbb rajzú díszítmény minták szerint s azután hónapokra terjedő türelemmel állította össze a közel 3000 drbból álló dómot, mely bármely teremnek legszebb díszül szolgálhat. Itt említjük meg, hogy a munkáslakás-sorsjátéknál 3 db. 100, 4 db. 50, 5 db. 25, 25 db. 10, 40 db. 5, és 200 db. 1 koronás, mind hasznos és csinos tárgy kerül sorsolásra. A húzás miniszterileg engedélyezett halasztás folytán 1909. szept. 12-én lesz megtartva. A sorsjegyekből még kapható Verebely Géza üzletében s a ker. szociális egyesületben. Azon nemesszívú jötevőket, kik sorsolható tárgyak ajándékozásával kívánnak a munkáslakás-ügy célját elősegíteni, a vezetőség tisztelettel kéri, hogy adományait szept. 1-ig a ker. szociális egyesület címére küldeni sziveskedjenek.

Mérey Lajos a kath. nagygyűlésen.

A szegedi katolikus nagygyűlés első napján, aug. 29-én a szociális kérdés dominál. A kath. hívők társadalmi munkáját irányító nagygyűlés ezzel is hirdeti, hogy a socializmus a közel jövő, s hogy összes kath. érdekeink ezen a küzdő téren fognak győzni vagy bukni. Hiszen a nép leghatalmasabb rétegeit a földművesek és gazdák világát épen most kezdő szervezni úgy a socialdemokrácia, mint a keresztény socialisták táborá. Politikai életünket is nemsokára a ker. szocialista és socialdemokrata párt fogja tartalommal ellátni, ha ideig óráig más nevek alatt szerepelnek is a pártok. Az első nap programjában ott találjuk Mérey Lajos orsz. képviselőt is, ki az agrár socializmus előadója. Városunk, kiváló szónoki talentumról ismert képviselőjét, midőn a magyar katolicizmus védelmére összegyűlt impozáns hallgatóság körében emel szót, s a katolikus igazságokért való sikraszálláshoz oly szép példát nyújt kettős örömmel üdvözljük. A gyűlés első napjának programja a következő:

Délelőtt 9 órakor a belvárosi plebánia-templomban ünnepélyes Veni Sancte. Tartja: dr. Cser-

noch János, csanádi püspök. Délután 4 órakor I. Nyilvános (megnyitó) ülés az ujszegedi sátorházban. 1. A nagygyűlést üdvözlők: dr. Csernoch János, csanádi püspök és dr. Lázár György, Szeged város polgármestere. 2. Megnyitó beszéd. Tartja: Zichy János gróf, v. b. t. t., az Országos Katolikus Szövetség elnöke. 3. A nagygyűlés és szakosztályok megalakítása. Üdvözlések. A megnyitó ülés után átvonulás a belvárosi templomhoz, sorakozás az utcákon. Eucharisztikus körmenet. Vezeti: dr. Városv Gyula, kalocsai érsek. A papság egyházi dísz, legalább karinget ölt. A hívek a plébániák vagy egyesületeik zászlai alatt nyolcas sorokban állanak föl. Visszatérőben a templomig kettős sorfalat képezve várják be a Szentésg átvonulását Gyertyák a sekrestyében és a templom terén kaphatók. — Este öt órakor II. Nyilvános ülés, az ujszegedi sátorházban. 1. A népjogok helyes védelme. Dr. Nagy Emil, orsz. képviselő. 2. A szocialdemokrácia, mint világnézet és annak kiállításai Magyarországon. Dr. Vass József tanár. 3. Agrársocializmus. Mérey Lajos, országgy. képviselő. 4. A keresztény erkölcs a modern kultúrában. Dr. Prohászka Ottokár, püspök. — Este hét órakor a szegedi Kath. Kör nagytermében zárt ülés. Résztvehetnek a nagygyűlés tagsági jegyének birtokosai, kik kizárólag a szakosztályokon letárgyalt javaslatok elfogadása vagy elvetése fölött döntenek. — Este 8 órakor a Kath. Kör udvarhelyiségében a nagygyűlés lakomája. A jegyek (3 korona) a Kath. Körnél legkésőbb vasárnap estig megváltandók. — Vasárnap délelőtt 11 órakor, mint már jeleztük, a Kath. Népszövetség is tart ülést saját programja szerint.

Itt jegyezzük meg, hogy a nagygyűlésre Nyitráról, ugy az egyházi mint a világi körből igen számosan készülnek elmenni.

Elfeledett szobor. Lassan oly kegyeletes cüllá válik, melyről senki sem feledkezik meg nemcsak Nyitrán, hanem a messze vidéken is, hova lapunk sorai eljutnak. A minden jótékony célnak a sorsa, hogy hamar rá unnak az emberek, az elfeledett szobor eszméjén nem tud győzedelmeskedni. Néha hetekig, hónapokig nem érkezik be adomány reá, de csak azért, hogy emléke megújult fényben, még vonzóbb kedvességben tűnjék fel ismét a kath. hívők előtt. Az adományok a Szűzanyához emelt kérelmeknek, miknek árja hatalmas folyamként vonul a siralom-völgyön keresztül, bizonyítékai gyanánt sorakoznak e nyilt krónikában. Most már az 5. ezret gyűjtjük e nemes célra s lassan-lassan vagyona szaporodik az elfeledett ezobor alapja, melyből impozáns emlékmű létesül Nyitra város kath. közönségének Mária tiszteletét hirdető jele gyanánt. Legújabbán Ucsnay István tábori lelkész Királyhida 10 kor., Egy Mária tisztelő Felsőveztenicz 5 kor. adományoztak az elfeledett szoborra. Az 1909. évi kamatok ju'. 1-ig 77.21 K-t. tesznek ki. Hozzáadva az utolsó számban kimutatott 3999.30 koronához, főösszeg 4091.51 kor.

Magyar versenyügy és a főváros címen Szemere Miklós tollából a löversenyek nemzetgazdasági jelentőségével foglalkozó füzet jelent meg, mely Anglia példájára a szabadverseny mellett foglal állást s a sportkedvelő körökben erős propagandát csinál ezen eszmének.

A munka és az egyház. A szocialdemokrácia neve alatt nálunk is egy krampuszt csináltak a zsidó demagógok, mely egy ideig rémitette társadalmukat, most pedig, hogy a családott munkásnélfel fordul a keleti vitézektől, a komolyabb osztályok osztályok előtt neveltség tárgya, s a munkás pedig rösteli, hogy valaha hozzátartozott. Ez a kaftanba öltöztetett és pajesszel ékesített ijeszto sok helyen most is az egyház és a munkás között áll megbocsáthatlan vétekek gátolva a munkás egyetlen boldogulásához vezető útját, az egyház segítő és védő befolyása alatt virágzó szorgalmas és becsületes munkát. Senki sem használ jobban a munkásnak, mint az, ki őt az egyházhoz közelebb hozza s köztük a megértést elősegíti. Tekintélyes bizonyítékul szolgálunk a céliből *Szterényi József* államtitkárnak a kalocsai kath. legényegylet 25 éves jubileumán mondott szavai:

Midőn itt állunk a buzgó munkában eltöltött 25 év határkövénél, nagyobb munkák küszöbén, lehetetlen vissza nem gondolni a régi időkre, a kisipar megalapítóira, akiknek munkássága csodálatos módon összekapcsolódik a jelenel, amidőn az egyház felkent papjait látom újra a kisipar legbuzgóbb védelmében. Azokat a főpapokat, akiknek elődei a magyar ipar megalapítói voltak. Nézzük csak, hogy honnan indult ki, hol

volt a bölcsője a tisztos iparnak? A régi monostorok voltak az első asylumai a magyar iparnak. Legrégibb iparművészeti emlékekünk, a koronázó palást is innen került ki. Amidőn az egyház elvégezte munkájának ezt az első részét, jött a telepítés, amelylyel megerősítette az ipart. Hiszen az itt Kalocsa vidékén letelepített idegenek is az egyháztól kaptak tápot az ipar fejlesztésére. Az egyház programjában ugyanis a lélek ápolása mellett mindig ott volt a munkára való szoktatás. A kath. legényegyesületek azt a munkát végzik el, amit elvégezni tulajdonképpen a kormány kötelessége lenne. És jobban elvégzik, mint ahogy mi elvégezhetnők, mert önök az egyház hatalmas befolyásával és a hit varázsával nyerik meg a lelkeket. Az a munka, melyet ez a katolikus legényegyesület végez, új nemzetalkotó munka.

Náthán az élőket temeti. Az egész városban, gyorsan elterjedt a hír dr. Krajcsovic István súlyos betegségről, s mindenki őszinte szívvel kívánta a derék fiatal pap felgyógyulását. Csak Náthán nem. Ő jobb szeretne volna, ha meghal. S mivel nem halt meg eltemette élve, katolikus vagy zsidó rítus szerint-e nem tudni. Megírta nekrológját is. Krajcsovic ugymond a keresztény szociális mozgalomnak vezetője volt, mely azonban sem keresztény sem szociális nem volt, ez a tevékenység nem tetszett oda fent, áthelyezték, hogy annak véget vessenek. Ezt annyira szívére vette, hogy elkezdett betegeskedni és belehalt. Eddig a jól értesült Náthán, ki a hirt ki is nyomatta lapjában s felültette vele legalább a zsinagógát. Pedig, mikor a nekrológus törte öreg fejét a Náthán, már minden gyerek tudta Nyitrán, hogy dr. Krajcsovic jobban van s felépüléséhez a legjobb remény fűzhető. S ez a vaktában firkáló zsidó még azt is akarja tudni, mi az a keresztény, mi az a szocializmus, miért helyezték el Krajcsovicot, s mi bántja szívét Borodnón? Náthán nekrológja semmi esetre nem.

A nők a szövetkezetben. A szövetkezetek eszméje évről évre jobban hódít Magyarországon is. Nemsokára megéljük, hogy minden, a legkisebb községnek is nem csak kreuzleres zsidó és jószívű de drága hitelezője, hanem fogyasztási és hitelszövetkezetek esz. S a nép be fogja látni, hogy a szövetkezet hasznos és szükséges, a kreuzleres és a „jószívű“ hitelező oly fölösleges a nép szegényes gazdasági életében, akár a tyukszem a szűk csizmában. Szövetkezeteknek csak arra van szükségük, hogy a cikkek jósága és választéka mindenkor megfeleljen a sok divatú és izlésű községek helyi érdekeinek. Ezt a hiányt akarja orvosolni a Hangya s a kötelekbe tartozó szövetkezetek által fölvetett eszme, nem volna e célterv ha minden szövetkezetünk a falu legszámtalább gazdaszonyaiból egy-egy 10—12 tagu bizottságot szervezne, amely időnkint megvitátna a szövetkezetnél naponta tapasztaltakat és véleményeket mondana az árak minőségéről, az egyes cikkekre vonatkozó helyi igényeiről s ezt kellő formában az igazgatóság tudomására hozná. Indokolásuk szerint a történelem és a való élet is mutatja, hogy azt az ügyet, melyet a nők is igaz lelkesedéssel fölkaroltak, könnyű volt diadalra juttatni. Külföldön főleg Angliában és Németországban már régóta széles teret nyújtottak a nőknek a szövetkezeti munkálkodásban. Megis van a kellő eredménye. Miért ne követhetnők tehát mi is a gyakorlatban már régóta bevált példát s ne igyekeznénk újabb lelkes harcosokat toborozni a szövetkezeti ügy zászlaja alá. A dolog nélküli vasárnap délutánok hamar megkedvelt munkakörébe válnak a szövetkezet ügyeiről gyakorta folytatandó eszmecsere. A bizottság 10—12 tagja bele tudna vinni a falu minden rétegébe a szövetkezet iránt való érdeklődést tudna új híreket toborozni sőt a nők veleszületett leleményessége több ellenséget is tudna meghódítani, mint a férfiaknak egész szervezett hadjárata.

A drágaság oka. Mikor erről van szó mindig a szegény munkáson verik el a port. Azért drága minden, mert a munkás sztrájkol, vagy drágán dolgozik. Pedig nem úgy van. Ha sztrájkol, legtöbbször semmit, némelykor pár fillér fizetésjavítást nyer. Igaz, hogy az ily sztrájk után a mester sokszor néhány koronával emeli a cikk árát, de erről a munkás nem tehet. Ha pedig általában drága munkálatokról van szó, annak mélyebb kutatása a munkaadóhoz s nem a munkáshoz vezet. A munkának oly természet-szerű árhullámzása van, mint a földterménynek. Ha kevés van belőle drága, ha sok, olcsó. Az amerikai kivándorlás dacára is növekvő munkás-ostályánál elsősorban ugyanoly arányban munkaszaporulatra volna szükség. Szegényes berendezésű gyári iparunk, tengődő kisiparunk eléggé bizo-

nyitják, hogy ez nem történik. Az alig gyarapodó munkából aránytalanul többnek kell élnie évről-évre. De még így is meg volna valahogy a munkás, ha neki jutna az egész tal. Am nem úgy van! A munkaadók tisztán azért, hogy olcsóbban dolgoztassanak, évről-évre nagyobb számú nőt és fejletlen 16 évnel fiatalabb munkást alkalmaznak. Ez által a nők 3—4 ezer a fejletlen koruk körülbelül ugyanannyi felnőt, legtöbb esetben családos férfit fosztanak meg kenyérkeresetétől. Egymásután minden téren jelentkezik a munkahiány, sűrű a holt szezon. De élni a holt szezonban is kell a munkásnak. El abból, mit a kevesebb munkanap alatt kereshet. Ha egész éven át munkája volna, s minden nap legalább két-három korona biztos keresete, boldogulna. De ha az év nagy részében vesztelnie kell, a többi napon drágábban kell dolgoznia, 5—6 korona sem elég. Azért a míg a munkáltatóknál teljes szigorral nem érvényesítik a női és a gyermekmunka tilalmát mindazon iparágaknál, hol ez a férfimunka kárára van, míg a sok gyáros az olcsó béreket hajhássza, az mindig megbosszulja magát és sztrájkokat, magas béreket, drágaságot idéz elő épp ott, hol a közönség azt legnehezebben tudja elviselni.

A gyors vagyonszerzés fékezése. Szegény az ország, minden társadalmi osztályban keservesen panaszkodnak, hogy megélni is művészet a mai drága világban, vagyonhoz jutni pedig a lehetetlenségével határos. S mégis sokan vannak, kik nagyon gyorsan meggazdagodnak. Ennek a nyitja sok esetben a hamis bukás. Ha valahol nem jól megy a seft, az üzletről lekerül a cégtábla, melyen — mondjuk — Kohn Izrael neve tündököl s bár a hitelezők két fillér ára pántlikát sem találtak a boltban, mit lefoglalhat tak volna, nehány nap múlva teljesen fölszerelve újra megnyitja az üzlet pl. Rubinstein Száli szében hangzó neve alatt. Tán erre vezethető vissza a kuriának azon érdekes határozata, amit a múlt napokban hozott, hogy a férjes nő leánykori nevében nem nyithat üzletet, illetve az ilyen kereskedelmi céget a törvényszéken nem lehet bejelenteni.

Házastársi tanítók lakáskérdésében. Egy felmerült eset alapján a vallás-és közoktatásügyi miniszter 48.177/1009. sz. alatt a következő elvi jelentőségű határozatot hozta: „Bár igaz, hogy a helyi iskolai hatóság az 1907. évi XXVII. t.-c. 1. §-ának 4. bekezdése értelmében a természetbeni lakás kérdését az ugyanott felsoroltaktól eltérőleg is rendezheti, de a törvény által megengedett eltérő ezen rendelkezés jogát nem lehet olyképen magyarázni, hogy az iskolai hatóság e jog alapján a lakáskérdést olyképen is rendezhetné, hogy csakis egy tanítói lakásilletményt adjon a házassági közösségben élő tanító és tanítónőnek s így az egyik részére semmimé jusson, mert a méltányossággal és a törvény helyes értelmezésével is teljesen ellenkezik, hogy az iskolai hatóság házasságban élő tanítónak és tanítónőnek oly lakást biztosítson, amintre a törvény alapján már egy tanítónak is igénye van s a kettő közül egyik semmi lakásilletményben ne részesüljön. Mind a két tanítónak ebbeli igényét tehát, amennyire lehetséges, de a hazi közösségre való tekintettel, figyelembe kell venni.

Rajecfürdő kápolnájának megáldása. Külső lefolyásában impozáns, belső tartalmára nézve fonséges, lelekemelő ünnepe volt e hó 15-én Rajecfürdőnek. Ami után e kies, s utóbbi években oly nagyon látogatott fürdő közönsége annyira óhajtozott, aminek hiánya utóbbi időkben mind inkább érezhetővé lett — az Úr Isten saját felszentelt hajlékában imádatni s hozzá ott fohászolni — végre valóra vált. Előkelőségeink jótékonyasága a kath. hívek áldozatkészsége és hivatásos egyének faradhatlan ügybuzgósága folytán aránylag rövid idő alatt épült föl a remek fekvésű, izléses kivitelű, gotikus Istenháza, mely e hó 15-én nagy ünnepek közt lett megáldva és magasztos rendeltetésének átadva. Az ünnep fényét hatalmasan emelte az, hogy dr. Batthyány Vilmos gróf, nyitrai coadjutor püspök megáldást személyesen vegezte. A kápolnához érkező főpásztor már ezrekre menő közönség várta, mert a fürdő s a környék intelligenciájának színe java továbbá az egész rajeci völgyből körmenetekben odaérkezett nép, melynek száma az ötözetet is meghaladta, már a kora reggeli órákban a kápolna köré gyülekezett. E. e. 9 órakor vette kezdetét a kápolna ünnepe'yes megáldása, melynél a püspöknek Kutvaszer István nyitrai apátkanonok, Skrabik Endre püspöki szertartó, Baross Károly rajeci, Blazsek Lajos harmatosi, Oravszki Rezső belapataki

Szida Kálmán kisucaujhelyi és Turcsék József deményi esperes plebánosok, valamint az egész völgy papsága segédkeztek. A megáldás után Dr. Batthyány Vilmos gróf coadjutor püspök az olártól kenetteljes szentbeszédet intézett a kápolnába bebocsátott előkelő közönséghez. „Valamint a Sahara oázisa — mondá egyebek között a Püspök úr — megmenti a sivatag vándorát a testi haláltól, azonképen ezen Istennek szentelt hely, melyen az Úrhoz fohászoló lélek a kegyelem éltető forrás-vizére talál, megmenti s megtartja az embert az örök élet számára. A hasonlatokban gazdag, mély hatású szentbeszéd után a Coadjutor Püspök a kelyhet, szentségmutatót és az áldozott kelyhet áldotta meg, mely szertartás alatt Turcsék József deményi esperesplebános a környékről összegyűlt tótajku híveknek tartott a kápolna előtt lelkes prédikációt. Az egyházi szerek megáldása után ugyancsak dr. Batthyány Vilmos gróf mondott csendes misét mondott, mely alatt a kórus Führer miséjét adta elő Matulay Ferenc rajeci kántortanító vezetésével. Úrfelmutatás után De Herter R. londoni hegedűművész Schubert Ave Máriaját játszotta ritka tökéletességű technikával. Flamm Rezső párisi orvos harmoniumkísérete mellett. — Délben a fürdő gyógytermében banquet volt, melyen dr. Batthyány Vilmos coadjutor püspök azokat, kik az új kápolna körül fáradoztak, éllette; Dr. Smialovszky Vallér főispán pedig a Püspöknek mondott szives fáradozásáért hálás köszönetet.

Ch. P.

Kolera Nyitrán. Nincs még, de félt, hogy lesz. A város minden lehető elkövet, hogy e kelletlen vendég szerencsétlenség minket. A ki nem hinné, sétáljon egyszer végig a váralja-utcán. E kövezet és csatorna nélkül hagyott utca szenny és bűze Palestina bármely gettoját felülmúlja. A rekkenő nyári hőségben a kapukból kiömlő piszkos víz a két ház sor mentén sűrűn sorakozó rothadó tócsákat képez. Vajjon miért van ez így s meddig lesz így? Nem lehet mindenre a város szegénységével felelni. Hiszen jobb karban volt utcák is javításra kerültek már. Miért nem a városnak e legnépesebb utcája, mely csak úgy hemzseg a sok apró gyerektől? Az sem vigasztalja meg a szerencsétlen lakókat, hogy az utca rendezése elhatározott dolog s a miniszteriumban késik. Hiszen minden ott késik, mitől a város fázik, mint pl. a vágóhid. Van tán a megsürgésre is mód. Nézetünk szerint a városnak ez utcája a megyeháztértől kezdve a szigeti malomig a legszebb és legegészségesebb utcák egyike lehetne, ha kellő gond fordítatnék rá, de magunk sem hisszük, hogy ez valamikor megvolna, mert Nyitrán kálváriát jártnak minden életre való eszmével s azután mégis meghiusul.

Ma dinom-dánom, holnap szánom banom. Ezt az életigazságot akarta megtapasztalni Spatyina Lajos inas, ki 30 korona havi fizetéssel s teljes ellátással volt alkalmazva. Mindenkor megbízható, szorgalmas ember volt. Egyszer csak eszébe jut, hogy bármily jó dolga van az embernek, még jobb is lehet. Kifundált egy mesét, hogy nővéreinek meghalt a gyermeke s tőle segélyt kér a temetésre. Ezzel beállított több kanonoki házba, és egy üzletbe is, és mindenütt 30—50—80 koronát kért, azt mondva, hogy háziura még az nap este hazaérkezik s ő felveszi a fizetését, megtéríti az összeget. A fizetését pedig még ura itthonlétekor előre kivette. Az így szerzett pénzzel odébb állt és mulatott, míg kedve és pénze tartott. Mikor kiabrandult, bűnbánó arccal állított be a háziúrhoz, kérve őt hogy a szolgálatba visszavegye. Természetes, hogy elkergették, s most kenyér nélkül maradt.

Legújabb rajzitanítás mint kenyérkereset. Az építő művészet szakmájában foglalkozóknak hasznos utasításul szolgál bármily rendű díszítmények gyors, izléses és stilszerű rajzának elkészítésére dr. Flóris Áron sz. fővárosi polg. iskolai tanárnak füzete a rajzitanításról, mely már több felől elismerést nyert.

Házi ipar a felvidéken. Midőn az ember úgy nyáron élvezetes kirándulásokat felvidékünk bájos hegyei, illatos fenyvesei közt, soha sem szabadul azon szomorú gondolatától, vajjon miből élnek e szegény hegyi lakók, s ha a tél hava befújja még az utakat is, merre keresik s hol találják meg a mindennapi kenyeret. A külföld hasonló vidéke gondosan ápolat kerteket, szakértelemmel kezelt gyümölcsösöket, fűrészmalmokat, számtalan gyártelepet mutat s vasutalózat szeli át minden irányban, melyet a legkisebb falu is könnyen megközelíthet. Nálunk gyárakra nincs tőke, a gyümölcsstermelés hanya-

gul úzve s más megélhetést könnyítő foglalkozásnak is alig van nyoma. Természetes, hogy ily viszonyok közt a hazai ipar fölkarolása áldás, mentő eszközt képez népünk számára. Örömmel köszönhetünk minden kicsinyesület mi ez irányban történik. A földmívelési miniszter a felvidéki segélyakció keretében megakarja honosítani a házi ipart Liptó, Trencsén és Árva megyékben. E végből Kubinyi Mihály gazdasági szaktanárt Csehországba küldötte a házi ipartelepek tanulmányozására. A földmívelésügyi miniszter főleg a fafaragási ipart akarja meghonosítani. Mondanunk sem kell, hogy a felvidéki falvak házi iparának s bármely ott üzhető jövedelmező foglalkozásnak legbuzgóbb apostolai lehetnének azok, kikre a nép minden tekintetben támaszkodni szokott, a lelkészek. Ők vezetik szövetkezeteit, ők ismertethetnek meg vele mindazt, mivel nehéz megélhetésén könnyíthet. Minden hegyvidéki községből jómódu népet nevelhetne a lelkész, ha kissé kutat a viszonyok közt foglalkozik az emberekkel s nem kiméli a fáradságot és áldozatot, mint azt számos szép példa mutatja.

A privigye-németprónai vasút építési munkálatai lassan haladnak előre. A pályát valószínűleg csak késő ősszel adják át a forgalomnak. Ertesülésünk szerint a nagybéliz-privigye-németprónai vaspályatársaság elhatározta, hogy eddigi részvénytőkéjét 2.808.000 koronáról felemeli 4.072.000 koronára. E végett megfelelő számban új részvényeket fog kibocsátani.

A sörcsarnok vendége. (Dr. Bugel — a tanfelügyelőségénél!) Épületes jelenet játszódott le a múlt szerdán késő este a Plebánia-utcában levő Guttmann-féle sörcsarnok előtt. Valaki kevésbé józan fővel odátantorgott a sörcsarnok bejáratához s mivel azt bezárták, az utcai csenddel nem épen összhangzatos módon döngögni kezdte a jól elrekesztelt ajtót. A késői vendég végre is kikökött a türelemből, mikor a kettős ajtó hosszas dörömbölésre sem akart megnyílni, s mint aki megelégedte a haszontalan serény fáradozást, egy jól átgondolt rántással kiszakította azt a záról. Természetes, hogy az erőszakos vendég ezután frappáns kifakadásokkal emlékeztet meg az ott talált sörcsarnoki személyzet előzékenyelenségéről, sőt tetteg is kinyilvánította végtelen bosszúságát egy ott talált női alkalmazottal szemben. A rendőrségen közcsend elleni kihágás miatt vonják felelősségre kalandos vállalkozásáért.

Az áruló mellé. Klandusz Paula 19 éves nyitrai cselédleány kedden egy drágaköves mellét akart értékesíteni Lóvi és Antmann helybeli órásknál. Az értékes ékszer nyomban feltűnt az órásknál, kik csakhamar rájöttek, hogy nem egyenes uton kerülhetett a cselédleány birtokába, mert ők az elmúlt színházi idény alatt Szabó Ferenc színigazgató számára dolgozták át, mint annak tulajdonát. A cselédleány a gyanúsítással szemben tagadással védekezett s más szerzési forrást nevezett meg az ékszerre vonatkozólag. A rendőrség most vizsgálatot indított a két fél állításainak megvilágítására.

A kidobott vevő. A múlt hét folyamán a kapitányságon eljárást tettek folyamatba Kotrusz Géza helybeli pékmester ellen, ki Gregor Mihály 45 éves zabori lakost eddig ki nem puhatolt okokból kilökte üzletéből, de oly szerencsétlenül, hogy Gregor hanyatt esvén, az utca koponyatörést szenvedett. A jelentékeny sérülést kapott embert orvosi gyógykezelés alá kellett venni, míg a pékmestert a rendőrség vonja felelősségre.

Lóhalálban a közügyért. A Nyitra környékén gyakorlatozó katonaság éles töltnyekkel is meg szokta próbálni az ellenség pusztítására hivatott hadiak tudását és ügyességét. Ilyenkor persze tudatják a rendőrséggel, hogy senkit sem akarnak komolyan lelőni, a városi polgárság életére nem törnek. A dolog nagyobb hitelesség a rendőrhatalom hivatalosan értesíti a közönséget a repülő golyóktól veszélyeztetett utakról. Ily értesítést vitt a rend egyik buzgó lovas őre, midőn az országúton, a sindolkán túl, gróf Apponyi automobiljával találkozott szembe. A rendőr látva lova nyugtalanságát, már messziről aggódva azon tündökött, kinek kell most kitérni a méltósága tudatában levő hivatalos közegnek-e, vagy a gőgös modern találmánynak? Ki tehet róla, hogy az automobil gyorsabban megy, mint a gyalgó ember esze. Mire határozott volna, az automobil elütötte alóla a paripát s kevés hiba, hogy maga is szerencsétlenül nem járt. Az állatot a helyszínen lebunkózták s a rendőr lóhalállal ugyan, de gyalog vitte tovább a hivatalos értesítést. A rendőrkapitányságon jegyzőkönyvet vettek fel a bal-

esetről. — Ugyanezen napról egy másik, következményeiben enyhébb automobil balesetről tesz jelentést a rendőrség. A gróf Edelsheim-féle felsőelefánti uradalom Nyitrra tartó gépkocsija a hosszúhidak közelében összeütközött Sütő Antal nyitrai kocsis szekerével s azt teljesen összeroncolt. Szerencsés körülmény, hogy a kocsis sérülés nélkül ugrott ki a veszedelmes helyzetbe került szekérről, A kapitányság ez ügyben is eljárást tett folyamatba.

Elűtött asszony. Tamaskovics Antal nyitrai lakos folyó hó 18-án motorkerekpáron befordult a Tóth Vilmos-utca 7. számú házba, melynek udvarán vigyázatlanságból elűtötte Stern Julia ottani lakosnőt, ki ennek következtében kisebb sérülést szenvedett egyik lábán. A rendőrségen ez ügyben vizsgálatot indítottak.

Elszabadult ökör. Goldberger Izidor helybeli mészáros párutcai istállójából a múlt vasárnap elszabadult egy magára hagyott magyar ökör, mely óriási rémületet keltett a vásárlókkal telt sz. István téri zöldségpiacon. A megvadult állat végig száguldott a jelzett piactéren, majd a párutácán lefelé vette útját, mig nem Táto István mészárossegéd, a Goldberger cég alkalmazottja, a volt Bárány fele vendéglő előtt megfékezte és visszaterelte istállójába. Pusztán a szerencsés véletlennek köszönhető, hogy a nagy ijedelem okozta zűrzavarban valami vezetés szerencsétlenség nem történt a forgalmas uton. A bátor mészároslegény, ki pusztá kézzel tudta feltartóztatni a feldühödött állatot, már több hasonló esetben vette elejét közbelépésével a nagyobb baleseteknek.

Súlyos baleset halálszát közben. A Nyitra folyó partján a közelmúltban több iskolás fiú halászott kis kézi horogra, a mint ez a folyó közelében lakók fiai között általánosan divik. A kis fiúk oly közel foglaltak állást egymás közelében figyelmet kívánó foglalkozásukban, hogy egyikük a horognak a vízből való kirántása közben a mellette álló Jelfy Béla tanuló arcába csapott, oly szerencsétlenül, hogy a horog tüje beakadt a fiú szemébe s azt csaknem megfosztotta látóképességétől. A baleset következtében a veszedelmesen sérült tanuló fiú a helybeli kórházba került gyógykezelés alá, hol sérülése begyógyult ugyan, de ma még meg nem állapítható hogy látóképessége nem fog-e szenvedni fogyatkozást a sajnalatos baleset folytán.

Botránys verekedés. Németi Antalné szül. Gracsik Julia nagytapolcsányi lakosnő a Nagyboldogasszony előestéjén botránys verekedésnek lett okozója a Kalvária felé vezető uton. Egy sátorhely miatt szóváltásba, majd nagy népcsdületet összehozott verekedésbe elegyedett Tarina József nagytapolcsányi lakossal, sőt mire a rendőrség a helyszínen megjelent, már hat résztvevője volt az épületes csetepatének. Az összes résztvevők ellen eljárás indult meg a kapitányságon botránys verekedésük miatt.

Rejtélyes lopás. Egy nyitrai szállodatulajdonos az elmúlt hét folyamán bejelentette a kapitányságon, hogy Lancsarics Mária nevű cselédjének ruhakosarát ismeretlen egyén feltörte s abból egyes holmikát eltüntetett. A rendőrség nyomban vizsgálatot ejtett meg a rejtélyes eltűnés ügyében, de eljárása a cselédleány távolléte miatt biztos adatokra nem támaszkodhatván, a nyomozásnak sem lett eddig pozitív eredménye. Egy gyanuba keveredett nőszemély ellen folyamatba tett lépéseket bizonyítékok hiánya miatt szintén meg kellett szüntetni.

Zsebmetsző cigány. Nagyboldogasszony ünnepén bűnös célra akarta felhasználni az összesereglett vidéki ajtatoskodó nép jóhiszemű Rác Mihály, József 38 éves úrmenyi cigánykóvác. Közé furakodott a népnek s zsebtolvajlasi terveket szőtt magában. Azonban már az első esetenél rajtakapták, mert amint Gerhát Anna vámosujfalusi lakosnő pénztárcáját kihuzta annak zsebéből, elfogta egy rendőr s a kapitányságra kísérte. Kihallgatása után a lopott pénzt visszaadták a gyanútlan asszonynak, míg a bűnös cigány ellen megtörő lépéseket tettek folyamatba.

Elmezavarodott ember. Holí András 46 éves zsámbokréti születésű gyár-utcai lakos a minap hatlövetű forgópisztolyt vásárolt s azt megtöltve, egész családját és szomszédait lelővéssel fenyegette. Mikor a felbőszült embertől elvették nagy nehezen a töltött fegyvert, a szerencsétlen kifent késsel ismételte meg fenyegetését, mire a rendőrség oltalmát kellett vele szemben igénybe venni. Minthogy rohama az elmezavar tüneteit valószínűsítik rajta, a rendőri hatóság elrendelte ennek megállapíthatása céljából a veszedelmes ember elővezetését és megfigyelését.

Tanítók nagygyűlése. Trencsén vármegye általános tanítótestülete augusztus hó 24-én Csacán tartja XI. nagygyűlését. A nagygyűlés sorrendje: I. Augusztus hó 24-én d. e. 1/2 11 órakor istentisztelet a róm. kath. plébánia templomban. II. Augusztus hó 24-én d. e. 11 órakor nagygyűlés a „Policzer“-szálló nagytermében. Targysorozata: 1. Elnöki megnyitó. 2. Az 1907-ik évi nagygyűlési jegyzőkönyv felolvasása és hitelesítése. 3. Értekezés „A mese és játék hatása a gyermek érzelmevilágára“, tartja: Benyovszkyné Pfeiffer Ida úrnő, községi óvónő Zsolnán. 4. Értekezés „Óvjuk a tekintélyt“, tartja: Priborszky Ferenc úr, tanító Csernén. 5. Orsz. tanítói nyugdíjtörvény módosítására vonatkozó javaslat, felolvasa: Mátray Jakab úr, ig-tanító Zsolnán. 6. Más vármegyei tanítóegyesületektől beérkezett javaslatok tárgyalása. 7. Elnöki jelentés a vármegyei tanítók „Kosztka Mihály“ házáról. 8. Egyesületi s internatusi számadások jóváhagyása és költségvetés megállapítása. 9. A következő közgyűlés helyének megállapítása. III. Augusztus hó 24-én d. u. 2 órakor közös ebéd a „Policzer“-szálló nagytermében. IV. Augusztus hó 24-én d. u. 3—5 óráig a gyártelepek megtekintése. Este 6—11 óráig közös vacsora étlap szerint s ezalatt szórakoztató estély, melynek műsora a teremben szétosztva lesz.

Adjuk ki a tizforintost. Az 1880. május elseji kelettel kibocsátott régi tizforintosokat augusztus 31-től kezdve az osztrák magyar bank főintézete és fiókjai sem fogadják el, azért adjon túl régi bankóin, akinek még volna.

Tolvaj a párutcai templomban. A nem rég restaurált és csinosan felszerelt szt. István templomból e héten valamely párutcai zsebmetsző a szellőztetés végett kített szőnyegek közül a legértékesebbet ellopta. A sekrestye felügyeletével megbízott Jankovics Pál, szorgalmasan bejárta mindazon helyeket, hol az ily lopott tárgyak esetleg értékesíthetők, de sem a szőnyegnek, sem a tolvajnak nyomára nem akadt.

Bűnügyi nyomozás. Halász Lajos és Vendégh Gergely tornóci csendőrtisztiek felsőbb hatóságuk megbízása folytán folyó hó 16-án bűnügyi nyomozást foganatosítottak városunkban, eljárásuk eredménye felől azonban felvilágosítás nem volt szerezhető. A megtartott vizsgálat egy Tornócon a minap véghez vitt bűnügyből kifolyólag vált szükségessé. Ez egész vizsgálati eljárás folyamán, mely az egész napot igénybe vette, a helybeli rendőrség is részt vett a gyanúsítottak kihallgatásában.

Kifosztott tisztiszolga. A múlt vasárnap feljelentést tett a rendőrségen Jánoska János nyitrai 14. honvéd gyalogezredbeli közlegény, tisztiszolga, hogy ismeretlen tettes ellopta értékes dupla fedelű ezüst óráját és aranygyűrűjét, melyet óraláncán viselt. A rendőrség a károsult ezen feljelentése folytán nyomozást indított a tettes kézrekerítésére, de eljárása a mai napig nem vezetett eredményre, mivel az eredetileg gyanuba vett egyénre a lopás bűnét nem sikerült reábizonyítani. A nyomozást mindazonáltal folytatják.

Tettenért tolvaj. Egy törődött testű koldusasszony a napokban koldulás közben arra vetemedett, hogy egy Tót Vilmos-utcai házban a keze ügyébe eső holmikát összeszedte, majd el akarta hagyni a házat. Valamely házbéli azonban figyelmessé lett a koldusnő szerfölött óvatos magaviseletére s értesítette a rendőrséget gyanús tapasztalatáról. A rendőrség kérdőre vonta a furfangos koldusasszonyt, kinek tagadása a megmozgást tette szükségessé, amikor is kiderült ellene a lopás bűne s megállapították, hogy a koldusnő egyébutt is fel szokta használni hasonló cselekedetekre a kínálkozó alkalmakat. Személyazonosságára vonatkozólag történt kihallgatásánál özv. Chovanyecz Mihályné 50 éves nyitrai származású koldusasszonynak nevezte meg magát.

Rendőri hír. A múlt hétfőn a rendőrségen eljárás indult meg Luksz Izidor péksegéd, Germányi János helybeli pékmester alkalmazottja ellen, ki botránys részségében elkövetett véttségével tette szükségessé a rendőrség közbelépését. Nevezett iparossegéd valamely korcsmahelyiségben oly mélyen tekintett le a pohárnak fenekére, hogy teljesen ittás állapotában munkaadója műhelyében kinos jelenetnek lett okozója, amikor Belák János péksegéd társát fejsszével megtámadta, miután már munkaadóival is veszedelmesen szeszszólalkozott. A dolgról nyomban értesített rendőrség azonban csakhamar közbelépett, amivel elejét vette a nagyobb incidensnek. A garázdálkodó péksegéd ellen ebből folyólag azonnal megindították a hivatalos eljárást, míg Germányi János kártérítési igényeit bírói uton érvényesíti ellene.

Közgazdaság.

Hesszeni légy. Miután a hesszeni légy kártétele ellen való védekezés ideje elérkezett, figyelmeztetjük az érdekelt gazdaközönséget, hogy a hol idén vagy múlt évben nagyobb ilyen kártétele volt, a kellő intézkedéseket a saját érdekében megtegye.

A hesszeni légy elleni védekezés abban áll, hogy augusztus utolsó vagy szeptember első napjaiban minden táblában néhány barázdányi őszi gabona vagy árpa vetendő csalogatónak, mely célra a legsilányabb mag is használható.

Az ily csalogató vetések rendes vetés, legkésőbb azonban a tél beállta előtt jól alászántandók, hogy egész hosszukban tökéletesen föld alá kerüljenek és így belőlük tavasszal a légy rajok ki ne szállhassanak. Ajánlatos a csalogató vetéseket erősen lehengerezni.

Fokozzuk buzatermésünket. A mai magas buzaárak ösztönöszereleg arra készítetik a gazdát, hogy több búzát termesszen, annnyival is inkább, mert meg van a remény arra, hogy olyan tniproduktió, mely jelentékenyen leszoritáná a gabonaárakat, immár nem fog bekövetkezni.

A buzatermelés fokozása kétféle módon lehetséges. Vagy azáltal, hogy nagyobb területet vetünk be búzával, vagy azáltal, hogy ugyanazon területen nagyobb termés hozamokat fogunk elérni. Az előbbeni eljárás alig vihető keresztül, sőt nem is ajánlatos, mert az az állattenyésztés rovására menne, már pedig ez a trágyatermelés apadására vezetne, ami a termőtalaj tulságos kihasználását, tehát apadó termésátlagokat eredményezne. Csak a második eljárás ajánlható tehát, amidőn ugyanazon területen nagyobb termésátlagok elérésére törekszünk. Ezen nagyobb termésátlagokat pedig a talaj kitünő megművelése mellett dusabb trágyázás által bizonyosan elérhetjük.

Az erőteljesebb trágyázásnak is vannak azonban leküzdhetetlen akadályai, mert márol holnapra nagyobb számú állatot beszerezni és tartani lehetlenség. Ez az akadály azonban a szuperfoszfát alkalmazása által könnyen leküzdhető, annnyival is inkább, mert ma már ezer és ezer kísérlet bizonyítja a szuperfoszfát termésköszítő hatását. Az országos növénytermelési kísérleti állomás csupán 1905.-ben az ország 247 gazdaságában végzett szuperfoszfáttal termelési kísérletet, 150 kg. szuperfoszfáttal alkalmazván kat. holdanként. 193 gazdaságban mutatkozott termésköszítő egészen 600 kg.-ig terjedő több terméssel és így a kísérletek túlnyomó részénél nemcsak a szuperfoszfát ára térült meg, de jelentékeny haszon is mutatkozott, s azon néhány esetben is, amelyben nem mutatkozott haszon, okul az a körülmény szolgált, hogy vagy nem volt a talaj jól elő készítve, vagy pedig egyéb tápláló anyagokban, mint kálium és nitrogénben is hiányt szenvedett. De sőt a második évben is mutatkozott hatása, mert a buza után következő növények is nagyobb termést adtak, mint a trágyázatlanok.

Magyar holdanként körülbelül 10 koronába kerül a szükséges szuperfoszfát, mely vetésköszítő előtt szórandó ki, s átlagosan legalább 1 méter-mázsa termésköszítőlet eredményez, tehát bizonyosan ugyanannyi hasznot eredményez, mint amennyibe kerül s így alkalmazását nyugodt lélekkel a legmelegebben lehet ajánlani.

Irodalom.

Ki a zsidó? Mi a zsidó?

Mindenki azt gondolja, régen tudom, pedig nem tudja. Nem szabad sem az egyéni szimpátia, sem a tapasztalatokra hivatkozó antisemitis szerint felelni, hanem tárgyilagosan itélni. Az sem helyes, ha valaki a mi zsidóinkra gondol, mert a zsidó „közkincese az emberiségnek, akár a víz vagy a levegő”. Persze ez a hasonlat is sántikál, mert sokféle víz van a forrástól a rothadó mocsárig és sokféle levegő a fenyves illatú hegyi levegőtől a fojtó gőzű pálinkás bódéig.

Objective csak az beszélhet a zsidóról európai szempontból vagy pláne a világtörténetben elfoglalt helyük szerint tanulmányozta a kérdést. Ezt-e tette Chamberlaine kiváló angol író és politikus, nem rég megjelent szenzációs munkájában? E napokban egy kis kivonat került kezünkbe belőle Erdélyi Gyula tollából. Tán nem vétünk zsidó embertársaink ellen, ha e rövid kivonatnak még rövidebb kivonatot olvasóinkkal közöljük. A közleményben a szerző tartózkodik saját subiek-tívnek mondható nézeteitől, inkább tekintélyes, gyakran zsidó írókból idéz.

„Hehn Viktor korunkat a zsidók korának nevezi. Es ma is igaz a Herdeknek: „A zsidó nép nálunk Európában idegen ázsiai nép marad,

köve a maga által hozott föloldhatatlan törvényekhez. — Száz évvel ezelőtt fájdalommal eltelten jajdulhatott föl Herder, hogy Európa műveltebb népei önkéntes rabszolgái a zsidó uzorának, napjainkban az egész világról állíthatná. A kormányok, igazságszolgáltatás, irodalom, kereskedelem, tudomány, művészet s körülbelül minden életpálya önkéntes rabszolgái a zsidóknak.

Szidjuk azért a zsidót? Hasztalan. Bámúlásra méltók.

Mesteri módon használták fel uralmuk terjedésére a *vértörvényét*. A törzstiszta maradt, ellenben ezer és ezer fattyuhajtás szolgált az indoeurópai vér bemocskolására.

A zsidók betelepítésével a nyugati történetbe oly elem vonult be, amely nemzeti eszméjük, multjuk és nemzetük jövőjét fentartva, más emberekkel való érintkezésük csak piszkított és nekik még művelődési történetünk is csak *bőrűket érintette*.

Rájuk Jézus megjelenése nem hatott. *A ki ezt átérzi és nem tagadja, az többé nem zsidó.* A míg a Korán tisztelettel említi Jézus Krisztust, addig Graetz (zsidó) halva született ujjászületésnek nevezi, Mose de Leon (zsidó) irata döglött kutya néven említi.

Megérthetjük-e mi a zsidót? Jeremiás így jellemzi a fajtát *Drumontnál*: Egyik barát megcsalja a másikat és nem szól egy igaz szót sem, arra törekszik, hogy szedje rá egyik a másikat és fáj nekik, hogy még jobban nem tehetik.

Mi és ki a zsidó? A történelem felel reá. A keleti gótok idejében mint rabszolga közvetítők, kereskedők és mint pénzközvetítők hatalmasak és befolyásosak voltak.

Mocatta zsidó író könyvében (A zsidók Spanyolországban és Portugáliában) olvassuk: Titkos zsidók éltek össze keveredve a társadalom minden rétegénél, elfoglaltak minden állást az államban, *leginkább az egyházban.*

A II. században Cyprusbán nemzeti államot akartak alapítani. Cjrene városának 220 ezer lakosát agyonverték. Ők 240 ezren voltak.

A kalifák korában már akkora volt hatalmuk, hogy a zsidóbarát Heman így ír róluk: Az ország ingóságai mind az övek, az ingatlan is kezükbe jutott az uszora és eladósodott nemesi birtokok utján. Végre a nép megsokalta és fellázadt ellenük.

Németországban fontos jogokat vívtak ki, szabad kereskedést, csekély büntetést, s hogy a vásárokat, ne szombaton, hanem vasárnapon tartassanak. A nép végre követelte a zsidók kiűzését. A háborúk szerzőiben is megtaláljuk a zsidót Rothschild Náthántól Rothschild Alfonzíg.

A zsidók politikai szerepét a legkitűnőbb politikusok nyilvánítottak személyeinek. Cicero, Tiberius, II. Hohenstauff Frigyes, II. Hohenzollern Frigyes, Bismarck.

A legtöbb nagy államférfiu figyelmeztetett arra, hogy a zsidók veszedelmesek művelődésünkre és civilizációnkra. Angliában (Cunningham említi) a törvényhozás mindent elkövetett, hogy őket tisztességes foglalkozásra szorítsa, de nem tudtak semmi becsületes munkához használni.

A zsidók más fajokba való olvadásnak ellent fognak állani, és föntartják történeti reményeiket (világuralom, Mandelsten dr.)

(Itt hosszasan foglalkozik a zsidók néprajzi történetével, melyre lapunk szűk keretei közt ki nem terjeszködhettünk.)

Eddig Chamberlaine. Erdélyi hozzáteszi: Kár hogy a tudós szerző nem mutatott arra, hogy a zsidó befolyást mivel rázhatjuk le. Én azt hiszem csak eggyel — a zsidóktól való szellemi társadalmi és gazdasági elkülönődéssel keresztény összetartással és a ker. vallás elveinek szigorú követésével.

Részünkről egy szót sem teszünk hozzá.

Telefon.

St. M. Veszenicz. Az elkönyvelés később történetén, csak most közölhetjük.

U. J. Királyhida. Ugyanaz.

K. G. Darkau. Kérem tudassa visszaérkezését pontosan.

Irodatiszt

kerestetik azonnali belépésre a komjáthi uradalomba 840 korona évi fizetés, butorozott szoba, fűtés és világítással. Magyar, német levelezés, gépirás szükséges és feltétlen megbízhatóság hivatattik. — Jelentkezni lehet: Jóságfelügyelősnél, Komjáthon.

118. 1-4.

Hirdetés.

Nyitra-Zoboron levő faiskolámban parkirozáshoz alkalmas diszfák és eserjékkel u. m. nyirfa, szilfa, vadgesztenye, bignonia többféle aczer; tuja piramidalis, hárs-, dió-, alma-, megy-, bór-, orgona-, ecet-, veigelia- és egyéb fa és eserje neműekkel — mindegyikéből egy pár száz illetve ezer darabbal rendelkezem.

Felkérem a nagyérdemű közönséget, hogy szükségleteiket nálam beszerezni sziveskedjék.

A fent jelzett fa és eserfők a helyszínén megtekinthetők és igen jutányos áron megszereshetők, a kiástatást az eladó, az elszállítást a vevő tartozik eszközölni.

Közelebbi értesítés Zobor-Urivölgy 123. sz. alatt nyerhető.

115. 1-3.

Horváthy Imre.

6796. és 6946/1909. sz.

Árlejtési hirdetmény.

Nyitra vármegye törvényhatósági bizottságának 1909. évi 391. jkvi sz., illetve a városi tanács 597. tü./6796. és 6946. kig. számú véghatározatával elrendelt Nyitrán építendő tűzoltószertár, mászóház, eselédlakások és istálló építésének vállalati uton való biztosítása végett **1909. évi szeptember hó 4-én délelőtt 9 órakor** a polgármesteri hivatalban zárt ajánlati versenytárgyalás fog tartatni.

A zárt írásbeli ajánlatok a kitűzött határidőig az iktató hivatalban (Városháza, I. em. 9. sz.) nyújtandók be, amelyekhez a vállalati összeg 5%-ának a városi pénztárnál történt letételéről szóló elismervény csatolandó.

A tűzoltószertár és tartozékai 19'598 kor., a mászóház 1617 kor., 6r, szolga és eselédlakások mellékhelyiségekkel 18,065 kor., istálló épület tartozékaival 10,915 kor., összesen tehát 50,190 koronában előirányzott építkezés tervei, költségvetése és vállalati feltételei a városi mérnöki hivatalban (Városháza, I. em. 6. sz.) a hivatalos órák alatt megtekinthetők.

Az építkezés a felsőbbhatósági jóváhagyás után kezdhető meg.

Nyitra, 1909. évi aug. hó 14.

Faschler Ferenc

116. 1-1.

polgármester.

Jó házból való egy-két gymn. tanulót szállásra elfogad állami népiskolai igazgató.

Cím a kiadóban.

110. 3-3.

Uri családnál egy-két kis leány az iskolai idényre ellátásra felvétetik. — Cím a kiadóhivatalban.

114. 2-0.

VETŐMAGBUZA

szavatoltan 1908. év őszén kikelt sárga kalászu, toklászos, fagyálló : **elsőrendű minőségben eladó**

100 kilogrammonként á 32 kor.

ab KAJSZA, vevő zsákjaiban. Mintát kívánatra készséggel küld : **Czobor Béla Pa. Sarló-Kajsza.**

TELEFON Nyitra 113.

117. 1-3.

HIRDETÉSEK.**Előzetes értesítés!**

Van szerencsém a n. é. közönség szíves tudomására hozni, hogy
Nyitrán, Tóth Vilmos-utca 10. sz. alatt
(a dohány-nagyáruda mellett) f. hó végén
Dobos Jenő cég alatt
RÖVID-, KÖTÖTTÁRU, NŐIDIVAT
ÉS KÉZIMUNKA-ÜZLETET NYITOK.

Raktáron állandóan a következő cikkeket tartom: csipke, himzés, szalag, grelok, ruhadiszek, divatövek és táskák; kézimunka és hozzávaló pamutok, selymek és congre-fonalak, északi és congre-kelmék, kalotaszegi és torlónia vásznak; női, férfi és gyermek harisnyák és keztyűk; szabó-kellékek és mindenféle szövött-áru.
Pontos kiszolgálás, olcsó szabott árak!

Nagybecsű támogatását kérve, vagyok
kiváló tisztelettel

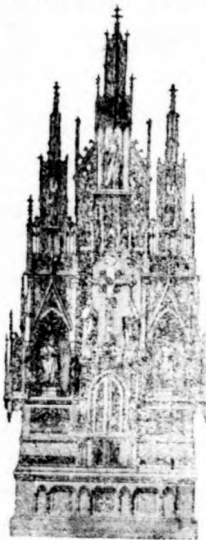
113. 2-3.

DOBOS JENŐ.

Jó házból való keresztény
fiut tanulónak felveszek.

Seilnacht József

= képfaragó, oltárépítő és aranyozó =
templom művészeti műterme

GALGÓCZ**(Nyitra megye).**

Németprónai templom főoltára 1907.

Oltárok, szószékek,
keresztelő-kutak,
szobrok és kereszt-
úti állomások stb.
izléses készítése.

Régi oltárok átala-
kítása és díszítése.

Vázlatokat és költ-
ségeloirányzatokat
díjmentesen küldök.

Polychromikus
festészet!

Mindenemű tárgyak
minden alakban tiroi
iparjelleg szerint.

149. 44-52.

WEIGL ANTAL PAPI ÉS POLGÁRI SZABÓ NYITRÁN.

2. 34-52.

Ajánlja jól berendezett legfino-
mabb bel- és külföldi szövetek-
ből álló raktárát. — valamint **férfiszabó-műhelyét,**

melyben ugy egyházi, mint világi urak számára mindennemű ruhát,
ugymint téli és nyári öltözeteket, felöltöket, reverendákat, címá-
dákat, mucetumokat, biretumokat stb. izlésesen és pontosan készít.

Vidéki megrendeléseket pontosan eszközöl.

VEREBÉLY GÉZA DIVAT & ÁRÚHÁZA
NYITRA, TÓTH VILMOS-UTCA 4. (SZARVAS-SZALLÓ MELLETT)

Megérkeztek az őszi újdonságok, blúz, kosztüm, ruha és alj,
kelmékben, selymekben. Asztalneműek vásznak,
sifónok megbízható kivitelben. — Csipke és kelme függönyök, ágy és asztalterítők,
szőnyegek dús választékban, verseny árakban! — Férfi kalap, nyakkendő és
zsebkezdő különlegességek! — Az **1909-1910. iskolaidény** közeledtével
szíves figyelmébe ajánlom a t. e. szülők és gyámoknak, hogy minden szükséges
fiú és leány fehérneműt a **legsolidabb** kivitelben, **verseny kívüli**
árakban boesájtok rendelkezésükre. — Különösen
hangsúlyozni kívánom, hogy a nyitrai zárda főtisztelendő Főnöksége által előírt
ruhákhoz szükséges kelmék, bélések és zsinórdiszek a fenti intézet és a kelméket
gyártó telepek, mint pedig **cégem között létrejött szerződésbeli egyez-
mény alapján, kizárólagosan csak árúházamban** szerezhetők be.

Szabott árak 5% pénztári engedménnyel.

106. 8-11

♦♦♦♦♦ **FELTÜNŐ UJDONSÁG!** ♦♦♦♦♦

Delice

Minden hirdetés felesleges, a dohányzó
egyszer veszi és többé mászt nem szíhat.

legjobb valódi francia.

1. 52.

SZIVARKAPAPIR ÉS SZIVARKAHÜVELY.